

TO IN ONO.

„Ljudski oder“, o čigar otvoritveni predstavi (dne 17. septembra) smo poročali v 10. št. „D. in Sv.“ 1911, je priredil odtedaj te-le igrokaze:

Dne 24. septembra se je ponovil Finžgarjev „Divji lovec“. Nastopijo nedeljo — dne 1. oktobra — se je uprizoril ob zmerni udeležbi Roseggerjev igrokaz „Pred porotniki“, ki ga je prikrojil prav srečno za naše razmere pisatelj Finžgar. Uprizoritev je bila srednje dobra; videlo se je, da je razlika med zmožnostjo in rutino posameznih igralcev zelo velika. — Materielno in umetniško je uspel prav dobro dne 8. oktobra Anzengruberjev „Krivoprisežnik“. — „Ljudski oder“ si je pridobil tudi zaslugó, da je uprizoril po dolgem času zopet dne 22. oktobra duhovito Detelovo šaloigro „Učenjak“, pri kateri sta bili zlasti vlogi učenjaka in njegovega služe prav srečno izvedeni. Sicer bolj maloštevilno občinstvo, kateremu se je razložila vsebina igre v nagovoru, je sledilo uprizoritvi s prav živahnim zanimanjem. — „Mlinar in njegova hči“ sta našla dne 1. novembra dvakrat — popoldne in zvečer — domalega razprodano hišo občinstva, ki ljubi solzne efekte.

Dne 12. novembra je bila premiera Danilovega „Dimeža“. Dvorana je bila razprodana do zadnjega kotička. Kritika pa je dramo in deloma tudi uprizoritev odločno odklonila.

Dne 8. in 10. decembra se je uprizorila v do zadnjega kotička razprodani hiši Sardenkova nova biblijska drama „Mati svetega veselja“. Naš namen ne more biti, pisati o svetlih in senčnih straneh igre same; to bodi naloga literarne kritike. Snov, katere se je lotil naš znani pesnik, je taka, da zahteva izredno spretnega dramatika, če se hoče doseči, da svetopisemski dogodki vplivajo na gledalca s tako močjo, kot je potrebno in kot zaslužijo. Precejšnje zahteve stavi igra tudi na igralce. In priznati moramo, da je bila uprizoritev tako skrbna, kakor menda še nobena. Pri vsakem prizoru se je poznala roka režiserjeva, ki je igro likala in izpopolnjevala. Tudi igralci so se potrudili pošteno. Uprizoritev seveda, ki bi se morala imenovati dovršena, je pri taki igri z večinooma novimi igralci nemožna. Inscenacija je bila naravnost krasna. Pevske točke je komponiral g. Stanko Premrl. Izvajal jih je pevski zbor „Ljubljane“.

Dasi na „Ljudskem odru“ vse še ne more stati na višku časa — in tega tudi noben pameten človek ne more pričakovati —, vendar nas navdajajo z odkritim veseljem uspehi, ki jih dosežajo na „Ljudskem odru“ ljudje, kateri se žrtvujejo mnogokrat večer za večerom za dobro in potrebno stvar brez vinarja osebnega dobička.

Ivan Dolenc.

† **Dr. Josip Vošnjak.** V Slovenski Bistrici na Štajerskem je umrl dne 21. oktobra dr. Josip Vošnjak v starosti 77 let. Rojen je bil l. 1834. v Šoštanjju in je bil po svojem poklicu zdravnik. Bil je eden izmed onih starih rodoljubov, ki so začeli slovensko ljudstvo buditi k politični in narodni zavesti. Vošnjak je bil večletni državnozborski in deželnozborski poslanec

za Kranjsko in Štajersko in je napisal več političnih brošur, v katerih je narodu tolmačil razne politične dogodke. Do kakega večjega pomena pa v politiki ni prišel. Svoje in svojih tovarišev politično delovanje je deloma opisal v „Spominih“, ki jih je izdala „Slovenska Matica“. Večjega pomena so njegovi poljudno pisani higienski gospodarski spisi, ki jih je napisal za „Družbo sv. Mohorja“. Vošnjak je že takrat čutil, da je lepo in navdušeno govorjenje o narodnih idealih brez gospodarskega ljudskega dela prazna reč, ki ne bo ljudstva rešila. Vošnjakovo ime je znano tudi v leposlovju. Napisal je nekaj povesti v raznih listih, predvsem pa je znan njegov roman „Pobratimi“, ki je izšel v posebni knjigi in nam slika življenje tedanjih narodnih krogov. Poizkusil se je tudi na dramatičnem polju in napisal celo vrsto dramatičnih del, ki pa razen „Lepe Vide“ niso prišla do veljave in so pisana bolj za diletantske odre.

Sedemdesetletnico je praznoval Radoslav Silvester, domoljubni pesnik „Danice“. Silvester je trgovec v Vipavi. Idealno hrepenenje ga je pa vedno navduševalo za poezijo. Najrajši je pel nabožne pesmi, od katerih se mu je marsikatera prav posrečila. Z narodnim in ljudskoprosvetnim gibanjem je bil Radoslav Silvester vedno v tesni zvezi in še sedaj z mladinskim ognjem gori za vse, kar je blago in plemenito.

Klaviolina. G. Ludovik Bajde je izumil violino, ki se igra s tipkami. Velika prednost tega instrumenta je, da se dosežejo popolnoma čisti glasovi tudi v najvišjih legah. G. Bajde je že pri koncertih nastopil s svojim izumom.

Razstava slik. V Zagrebu je razstavil svoje slike Gabriel Jurkić, prvi Hrvat iz Bosne, ki se je posvetil slikarski umetnosti.

V Krakovu je imenovan za škofa knez Adam Sapieha. Novi knez in škof na starodavni in najčastitljivejši stolici poljskega naroda je naš stari prijatelj. Pred petindvajsetimi leti je bil knez Adam Sapieha kot bogoslovec med prvimi naročniki „Dom in Sveta“.

Naše slike.

Edward Burne-Jones (1833—1900) je izmed najbolj slovečih angleških slikarjev nove dobe. Porafaeliti so v slikarstvo uvedli resnost in neko čeznaravno eleganco postav. Ognjeviti Rossetti je ustvaril novo šolo, iz katere je izšel tudi Burne-Jones. Delal je silno pridno; pravijo, da marsikake slike po deset let ni dal iz rok, ampak jo je vedno še izpopolnjeval. Angleške in ameriške cerkve imajo mnogo njegovih slik, tudi apsida angleške cerkve v Rimu je od njega slikana.

Pred sto leti je bila tudi vojska — ne na jugu, v vročem pesku puščave, ampak na sneženih poljanah ruskih. Napoleon si je hotel osvojiti tudi širno Rusijo, da bi gospodoval nad celo Evropo, a

sneg in glad ga je prignal nazaj po nepopisnem trpljenju. (Str. 5). Koliko se je izpremenilo v teku teh sto let! Velevlasti so si ustvarile neko ravnotežje, ki ne trpi Napoleonov, a vsaka sapica lahko poruši oboženi mir.

Arabci imajo tudi svoje šole, v katerih čitajo koran in literarne ostanke iz nekdanje arabske klasične dobe. Kajti tudi Arabci so imeli svojo zlato dobo v trinajstem stoletju. Islamska kultura pa ni bila zmožna napredka in je zaostala za razvojem krščanskih narodov.

Veličasten je pogled s sivih, navpično strmih skal črnogorskih na Boko Kotorško. V mnogoštevilnih serpentinah se vije navzgor cesta proti Cetinju. Z vsakim ovinkom se odpre večji razgled, in pred nami leži veličastna Boka, ob njej pa se vrstijo starodavna mesta, kajti Boka je dežela zase s svojim posebnim čarom. Sedaj je zastražena z avstrijskimi bojnimi ladjami, bregovi so pa polni topov.

P. Hugolin Sattner, o čigar najnovejšem glasbenem delu prinašamo v listu obširnejši spis, je dne 29. novembra obhajal šestdesetletnico svojega rojstva. Rodil se je 29. novembra 1851. v Kandiji pri Novem mestu in je l. 1867. stopil v frančiškanski red. O njegovih zaslugah za glasbo je ob šestdesetletnici priobčil „Slovenec“ podlistek. Tudi naš list bo ob drugi priliki še obširneje izpregovoril o življenju in delu tega velezaslužnega moža.

Slika sedanjega sarajevskega pomožnega škofa, dr. Šarića, je iz l. 1896. O Šariću smo svoj čas že pisali. Rodil se je v Travniku 1871. Gimnazijo je dovršil pri jezuitih ravnotam. L. 1898 je bil v Zagrebu promoviran za doktorja bogoslovja. Že l. 1896. je

postal kanonik vrhbosanskega kaptola v Sarajevu. Tu je 12 let (1896—1908) urejal list „Vrhbosna“, kjer je priobčeval tudi svoje pesmi. Poezijo zelo ljubi. Z velikim angleškim katolikom, Fr. Thompsonom, pravi tudi on: „Katoličanje! Če vi ne poznate vrednosti poezije, jo pozna Bog in neprijatelji božji.“ (Glej v „Pjesmah“ — „Bilješke“!

V Ruski Aziji je letos silno razsajala kuža, ki nikakor ni ugasnila; vsak čas se lahko zopet razširi. Ruska vlada je poslala v te dežele dr. Mečnikova, ki je naslednik Pasteurjev v Parizu, mož svetovnega glasu na bakteriološkem polju. Dr. Mečnikov vodi že mnogo let Pasteurjev zavod v Parizu in je obogatil zdravniško vedo z mnogimi izumi. Spremlja ga v Azijo dr. Salimbeni. Namen te ekspedicije je, proučiti kužo in iskati zdravila zoper to strašno bolezen.

Društveni domovi. Veselo znamenje našega razvoja so razcvitajoča se izobraževalna društva, ki goje poleg pouka tudi umetnost. Mnogo društev si je iz lastne moči že postavilo lepe domove z dvoranami in knjižnicami. Na čelu jim je „Ljudski dom“ v Ljubljani, iz katerega priobčujemo danes več slik. V Loškem potoku so vneti člani kar sami vzeli lopate v roke in z lastnim delom postavili društveni dom, ki je sedaj središče organizacije. Lep zgled, kaj ustvari združena moč! V društvenih domovih se prirejajo redna predavanja o raznih tvarinah. Socialne in gospodarske tvarine se obravnavajo v poljudni obliki, večkrat se prirejajo tudi daljši učni tečaji, ki trajajo po več dni ali po več tednov. Deželni odbor kranjski n. pr. prireja strokovne tečaje o gospodarstvu in gospodinjstvu, ki se jih zlasti mlajše kmetiško ljudstvo z vneto udeležuje.

Na delu za „Društveni dom“ v Loškem potoku.

